

Misconceptions Series - Lecture 6

Learning Torah and Working

2.12.15

א. קדושין פב.

רבי מאיר אומר: לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה, ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו, שאין אומנות שאין בה עניות ועשירות, שלא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות, אלא הכל לפי זכותו... רבי נהוראי אומר: מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה, שאדם אוכל משכרה בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא: ושאר כל אומנות אינן כן, כשאדם בא לידי חולי או לידי זקנה או לידי יסורין ואינו יכול לעסוק במלאכתו - הרי הוא מת ברעב, אבל התורה אינה כן, אלא משמרתו מכל רע בנערותו, ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו

ב. משנה אבות ב' ב'

(ב) רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר, יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, שגיעת שניהם משפחת עון. וכל תורה שאין עמה מלאכה, סופה בטלה וגוררת עון. וכל העמלים עם הצבור, יהיו עמלים עמהם לשם שמים, שזכות אבותם מסייעתן וצדקתם עומדת לעד. ואתם, מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם:

ג. ברכות ח' א

גדול הנהגה מיגיעו יותר מירא שמים דאילו גבי ירא שמים כתיב (תהלים קיב, א) אשרי איש ירא את יי ואילו גבי נהגה מיגיעו כתיב (תהלים קכח, ב) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך

ד. ברכות ל"ה ב

ת"ר ואספת דגנך מה ת"ל לפי שנא' (יהושע א, ח) לא ימוש ספר התורה הזה מפיך יכול דברים ככתבן ת"ל ואספת דגנך הנהג בהן מנהג דרך ארץ דברי ר' ישמעאל ר"ש בן יוחי אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורע בשעת הרוח תורה מה תהא עליה אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים שנא' (ישעיהו סא, ה) ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו' ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן שנא' (דברים יא, יד) ואספת דגנך ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן שנא' (דברים כח, מח) ועבדת את אויביך וגו' אמר אביי הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן כר' שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן

ה. רש"י על ברכות ל"ה ב

הנהג בהם - עם דברי תורה:

מנהג דרך ארץ - שאם תבא לידי צורך הבריות סופך ליבטל מדברי תורה:

ו. יחיה דעת ג:עה

אולם רבי נהוראי דיבר רק ליחידי סגולה אשר אדיר חפצם להתעלות במעלות התורה ויראת יי טהורה, ובפרט לאלה אשר חנן אותם יי

כשרונות נעלים בתפיסה מהירה וזכרון מופלא, אשר נשקף להם עתיד מזהיר להיות מורי הוראותבישראל, ולדון דין אמת לאמיתו, ולקרב את ישראל לאביהם שבשמים, ולזכות את הרבים להגדיל תורה ולהאדירה, אשר אין לך מדה טובה הימנה. ולכן אמר מניח אני כלאומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה, שידע את נפש בנו הזכה והטהורה, ושקידתו על דלתות התורה, כי גם במעלליו יתנכר נער אם זך ואם ישר פעלו

ז. **בראשית רבה ע"ב:ה'**

מאתים ראשי סנהדראות היה יששכר מעמיד וכל אחיהם מסכימים הלכה על פיהם, והוא משיב להם הלכה, כהלכה למשה מסיני. וכל השבח הזה מנין? היה לו ליששכר משל זבולן, שהיה עוסק בפרגמטיא שלו ומאכיל את יששכר, שהיה בן תורה, הה"ד (בראשית מט): זבולן לחוף ימים ישכון, וכשבא משה לברך את השבטים הקדים ברכת זבולן לברכת יששכר, (דברים לג): שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך. שמח זבולן בצאתך, ממה שיששכר באהליך. ויש אומרים: יש שכר באהלי זבולן:

ח. **יורה דעה רמ"ו:א'**

(א) כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל חַיֵּב בְּתַלְמוּד תּוֹרָה, בֵּין עֲנִי בֵּין עֲשִׁיר, בֵּין שְׁלֵם בְּגוּפוֹ בֵּין בְּעַל יְסוּרִים, בֵּין בַּחֹר בֵּין זָקֵן גָּדוֹל. אֶפְלוּ עֲנֵי הַמְחֲזֵר עַל הַפְתָּחִים, אֶפְלוּ בְּעַל אִשָּׁה וּבְנִים, חַיֵּב לְקַבֵּעַ לוֹ זְמַן לְתַלְמוּד תּוֹרָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, שְׁנָאָמַר: וְהִגִּית בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה (יהושע א, ח). ובשעת הדחק, אֶפְלוּ לֹא קָרָא רַק קְרִיאַת שְׁמַע שְׁחֵרִית וְעֲרִבִית, לֹא יְמוּשׁוּ מִפִּיךָ (ישעיהו נט, כא) קריין ביה (הגהות מיימוני פרק א' וסמ"ג עשין י"ב). וּמִי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְלַמֵּד, מִפְּנֵי שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ כָּלֵל לְלַמֵּד אוּ מִפְּנֵי הַטְּרָדוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ, יִסְפִּיק לְאַחֲרִים הַלּוֹמְדִים. הֵגָה: וְתַחֲשֵׁב לוֹ כְּאִלוֹ לּוֹמֵד בְּעֶצְמוֹ (טור). וְיִכּוֹל אָדָם לְהַתְנוֹת עִם חֵבְרוֹ שְׂהוּא יַעֲסֵק בְּתוֹרָה וְהוּא יַמְצִיא לוֹ פְּרֻסָּה וְיַחֲלַק עִמּוֹ הַשֶּׁכֶר, אֲבָל אִם כָּבֵר עִסַּק בְּתוֹרָה אֵינוֹ יִכּוֹל לְמַכֵּר לוֹ חֵלְקוֹ בְּשִׁבְלֵי מַמּוֹן שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ. (תא"ו נתיב ב' מש"ס סוטה).

ט. **ש"ך יורה דעה רמו**

ב: ויחלוק עמו בשכר - כלומר שכר תורה ושכר מה שירויח זה יהיה בין שניהם ביחד
ג: אבל כו' - אין יכול למכור חלקו כו' כצ"ל

י. **משנה תורה, הלכות תלמוד תורה ג':י'**

(י) כָּל הַמְּשִׁים עַל לְבוֹ שֶׁיַּעֲסֵק בְּתוֹרָה וְלֹא יַעֲשֶׂה מְלָאכָה וְיִתְפָּרַס מִן הַצְּדָקָה הַרִי זֶה חֲלַל אֶת הַשֵּׁם וּבִזָּה אֶת הַתּוֹרָה וְכִבָּה מְאוֹר הַדָּת וְגֵרַם רָעָה לְעַצְמוֹ וְנִטַּל חַיּוֹ מִן הָעוֹלָם הַבָּא. לְפִי שְׂאִסוֹר לְהַנּוֹת מִדְּבַרֵי תּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה. אֲמָרוּ חֲכָמִים (משנה אבות ד-ה) "כָּל הַנִּהְנֶה מִדְּבַרֵי תּוֹרָה נִטַּל חַיּוֹ מִן הָעוֹלָם". וְעוֹד צִוּוּ אֲמָרוּ (משנה אבות ד-ה) "אֵל תַּעֲשֶׂם עֲטָרָה לְהַתְגַּדֵּל בָּהֶן וְלֹא קָרְדִם לְחַפֵּר בָּהֶן". וְעוֹד צִוּוּ אֲמָרוּ (משנה אבות א-י) "אֶהָב אֶת הַמְּלָאכָה וְשִׁנְאָה אֶת הַרְבֵּנוּת", (משנה אבות ב-ב) "וְכָל תּוֹרָה שֶׁאֵין עִמָּה מְלָאכָה סוּפָה בְּטִלָּה וְגוֹרְרַת עוֹן". וְסוּף אָדָם זֶה שְׂיָהָא מְלַסְטָם אֶת הַבְּרִיּוֹת:

יא. **תשב"ץ ח"א סי קמ"ב**

לפי שראיתי הרבה בני אדם מגמגמין על מה שנהגו בכל קהלות ישראל בכל הדורות לתת פרס לחכמיהם ונתלים בזה במ"ש בזה הענין הרמב"ם ז"ל בפירושו למסכת אבות (פ"ד מ"ה) על כן אחקור בזה הענין כאשר יראוני מן השמים ומהגמ' וממקומות אחרים אם הדבר הזה רשות או מצוה או חובה או יש שם נדנדוד עבירה ואני בטוח בכחן של ראשונים שנהגו לעצמן היתר בדבר זה שלא אכשל בדבר הלכה ושיתבררו ושיתלבנו הדברים בענין הספק הזה ואומר כי חובה על כל ישראל לפרנס דרך כבוד לחכמיהם ולדייניהם שתורתם אומנות' כדי שלא יצטרכו להתבטל ממלאכת שמים בשביל מלאכתם וכדי שלא יזדלזלו בפני עמי הארץ מפני עניים ושינהגו בהם כבוד ושורש דבר זה יוצא לנו מן התור' ע"פ מדרש חכמים. אמרו בפ"ק דיומא (י"ח ע"א) ובהוריות פ' כהן משיח (ט'ע"א) הכהן הגדול מאחיו שיהא גדול מאחיו בנוי ובכח ובחכמה ובעושר אחרים אומר' מנין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלין אותו ת"ל והכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו וכבר הזכירו בתורת

כהני' ובתוספתא דיומא ובילמדנו מעשה בפנחס הסתת שנמנו אחיו הכהנים למנותו כ"ג ומצאוהו חוצב אבנים בהר ומלאו לו אותו מחצב דינרי זהב.

יב. תשב"ץ ח"א סי קמ"ו

עוד שם איזהו ת"ח שבני עירו מצווין לעשות מלאכתו כל שמניח עסקיו ועוסק בחפצי שמים למאי נפקא מינה למטרח ליה בריפתייה וכבר כתבתי הלזו למעלה. הילכך כל מי שמלאכתו מלאכת שמים ותורתו אומנותו וכל עסקו בתורה והגיע להוראו' והוא חשוב בדורו למנותו פרנס ודיין ומורה הוראה ודורש ברבים הוא ראוי לכל מה שפירשנו למעלה

יג. תשב"ץ ח"א סי קמ"ז

ואחר שנתפרש כל זה יש לנו לחוש לדברי הרמב"ם ז"ל במ"ש בזה הענין במס' אבות בפ' בן זומא לפי שספריו נפלו ביד כל אדם וילפי מקלקלתא ולא ילפי מתקנתא ואם יש מלין להשיב האמת יראה לנו דרכו וזכותהראשונים תסייע כי מהנראה שהוא הפריז על מדותיו והטעה כל הגאונים והרבנים ז"ל אשר היו לפניו ובזמנומתוך שבא לכלל כעס בא לכלל טעות עד שקראם משוגעים. אויל הנביא משוגע איש הרוח. ואם הוא ז"ל עזרוהמזל להיות קרוב למלכות ונכבד בדורו מפני רפואתו והכמתו ולא נצרך ליטול פרס מהקהלות מה יעשו הרבנים והחכמים אשר לא באו לידי מדה זו הימותו ברעב או יתבזו מכבודם או יפרקו עול התורה מעל צוארם אין זאתכונת התורה והמצות והתלמוד

יד. כסף משנה על משנה תורה, הלכות תלמוד תורה ג' י"ב

ואחרי הודיע יי אותנו כל זאת אפשר לומר שכוונת רבינו כאן היא שאין לאדם לפרוק עול מלאכה מעליו כדי להתפרנס מן הבריות כדי ללמוד אבל שילמוד מלאכה המפרנסת אותו ואם תספיקנו מוטב ואם לא תספיקנו יטול הספקתו מהצבור ואין בכך כלום. וזהו שכתב כל המשים על לבו וכו'. והביא כמה משניות מורות על שראוי ללמוד מלאכה ואפילו נאמר שאין כן דעת רבינו אלא כנראה מדבריו בפירוש המשנה קי"ל כל מקום שהלכה רופפת בידך הלך אחר המנהג. וראינו כל חכמי ישראל קודם זמן רבינו ואחריו נוהגים ליטול שכרם מן הצבור וגם כי נודה שהלכה כדברי רבינו בפירוש המשנה אפשר שהסכימו כן כל חכמי הדורות משום עת לעשות ליי הפרו תורתך שאילו לא היתה פרנסת הלומדים והמלמדים מצויה לא היו יכולים לטרוח בתורה כראוי והיתה התורה משתכחת ח"ו ובהיותה מצויה יוכלו לעסוק ויגדיל תורה ויאדיר:

